

Nevenka Bogataj in Giovana Del Gobbo (ur.)

**LIFELONG LEARNING DEVICES FOR SUSTAINABLE
LOCAL DEVELOPMENT:
The Study Circles Experience in the Cross Border
Area Italy-Slovenia**

*Gorizia, Comitato regionale dell'Enfap del
Friuli Venezia Giulia, 2015¹*

Tudi študijski krožki brišejo meje

V okviru programa čezmejnega sodelovanja, ki ga sofinancira Evropski sklad za regionalni razvoj, je izšla monografija o čezmejnem delovanju študijskih krožkov ob slovensko-italijanski meji z naslovom *Lifelong learning devices for sustainable development* ter s podnaslovom *The study circles experience in the cross border area Italy-Slovenia*.

Za študijske krožke velja, da na najbolj neposreden način odgovarjajo na potrebe prebivalstva, še več, rastejo in so neposredno odvisni od vsakokratne angažiranosti udeležencev. So oblika učenja v lokalni skupnosti, ki je vodilna ideja klasikov izobraževanja odraslih, od P. Freireja v Južni Ameriki do K. Ozvalda pri nas. Monografija, ki je pred nami, pa odkriva še en potencial, ki ga imajo študijski krožki: preseganje lokalnega socialnega in mentalnega prostora, v katerega so ujeti člani skupnosti. Kaj imam v mislih?

Čeprav študija analizira delovanje krožkov z vidika medkulturnega dialoga na območju, ki je že tradicionalno večkulturno in ta večkulturnost živi ne glede na različne politične in populistične prepreke, je njena vrednost večja. Kaže namreč, kako bo mogoče v družbi, v kateri se pojem lokalne skupnosti transformira, prebivalce združevati, vključevati in jim omogočiti skupno učenje. Z lokalnim danes namreč ne moremo več razumeti le prostorske oziroma krajevne dimenzije, temveč se nanaša tudi na mentalni in kulturni prostor, kjer več »lokalnosti« biva na istem prostoru, identifikacija pa je bolj vezana na mentalni in kulturni kot na fizični prostor. Tako skupnosti delujejo kot vzporedni sistemi na istem geografskem območju. Učenje v skupnosti, katerega eminentna oblika so prav študijski krožki, mora prepoznati to vzporednost in v sebi zagledati potencial, kako najti presek med tradicionalno skupnostjo kot geografskim prostorom ter moderno skupnostjo kot mentalnim in kulturnim prostorom.

¹ Dostopno na:

http://www.prc.si/files/1713_1608_0442455528a_Lifelong%20Learning%209788846742834.pdf.

Monografija sama po sebi predstavlja prav to: presek lokalnega v opisani širini pojma. V devetih poglavjih, razdeljenih v teoretični in praktični del, obravnava relevantne teme, ki omogočajo razumevanje in delovanje študijskih krožkov v njihovi nadkulturni dimenziji. Nadkulturni zato, ker je zlasti iz drugega dela monografije jasno razvidno, da teme in nameni krožkov niso po sebi usmerjeni v iskanje medkulturnega, temveč delujejo na preseku, na vsebini, ki je sama po sebi v enaki obliki pristna v vseh lokalnih skupnostnih entitetah.

Čeprav so sodobni pristopi k učenju praviloma zasnovani tako, da izhajajo iz izkušenj in se potem posplošijo v širša spoznanja, je monografija zasnovana tako, da se prvi del bere kot pridobivanje orodja za razumevanje izkušenj, ki so opisane v drugem delu. Za bralca, ki neposredne izkušnje nima, je to verjetno smiseln pristop, saj daje izhodišče za razumevanje izkušenj drugih.

Tako se v prvem poglavju bralec seznani s pedagoškim, pri nas bi temu verjetno rekli andragoškim modelom, »participativno akcijskim raziskovalnim pristopom«. Avtor natančno opiše petfazni postopek s toliko posluha za uporabnika/mentorja, da lahko slednji to metodo uporabi pri svojem delu, in to zlasti takrat, ko s pomočjo te metode »mentor in skupina povečujejo zavedanje o vzgojno-izobraževalnem pomenu študijskih krožkov za oblikovanje razvitejših oblik osebnega znanja razmišljujočih in odgovornih proaktivnih državljanov«.

Drugo poglavje se osredotoča na oblikovanje izobraževalne infrastrukture kot dela skupnih evropskih prizadevanj. V tretjem poglavju sourednica monografije Nevenka Bogataj opozarja na transformativni potencial študijskih krožkov. Ti omogočajo prilagajanje nove oblike socialne organiziranosti razmeram globalnega sveta, ki ne marginalizira lokalnih skupnosti, temveč jim daje novo življenje s pomočjo »menedžmenta heterogenosti«, za kar so študijski krožki učinkovito orodje. Četrto poglavje je prispevala sourednica iz Italije Giovana Del Gobbo. Tudi ona razume študijske krožke v njihovi transformativni vlogi, ne pa toliko kot sredstvo prilagajanja. Opozarja tudi na pomembno razliko med slovenskim okoljem, kjer so študijski krožki umeščeni v kontekst širše politike izobraževanja odraslih, medtem ko je na italijanski strani projekt pomenil inovacijo, ki lahko vpliva na kreiranje izobraževalne politike v prihodnje. Zadnje poglavje teoretičnega dela se osredotoča na študijske krožke v njihovi funkciji povečevanja socialnega in prek tega človeškega kapitala v celoti, prek tega pa tudi fizičnega kapitala, saj so sprožilec za inovativne procese, spodbujene z novim znanjem in kompetencami, ki jih razvijajo različni subjekti določene skupnosti.

Drugi del monografije prinaša analizo celotnega projekta in njegovih posameznih elementov. Začenja ga poglavje, ki analizira celoten projekt in posamezne krožke (ki so na koncu poglavja tudi na kratko predstavljeni) skozi vidike trajnostnega razvoja na družbenem, ekološkem, ekonomskem, izobraževalnem in institucionalnem področju, kot jih opredeljujejo mednarodni dokumenti. Sedmo poglavje, ki je skupno delo treh avtoric z italijanske in slovenske strani, proučuje elemente, ki jih je mogoče uporabiti za ocenjevanje vpliva

študijskih krožkov. Opazujejo jih v njihovi vlogi pri razvoju čezmejnega sistema učenja odraslih v funkciji lokalnega razvoja. Predstavljeni so vplivi, ki jih je bilo mogoče zaznati v slovenskem in italijanskem kontekstu. Posebej je poudarjena razlika med urbanimi in neurbanimi okolji, ki se kaže predvsem skozi analizo zaključnih rezultatov posameznih krožkov. V ospredje sta postavljeni tudi povezava študijskih krožkov s poklicnimi dejavnostmi v posameznih okoljih in inovativna funkcija v ruralnih okoljih. Osmo poglavje se osredotoča na vpliv dvojezičnega okolja in različnega kulturnega konteksta. Čeprav bi se težko strinjali, da je bila med tema lokalnima okoljema železna zavesa vse do pred 15 leti, kot zapiše avtorica, saj vemo, da je bila slovensko-italijanska meja od sedemdesetih let naprej ena najbolj odprtih meja v tedanji Evropi, kar je omogočalo veliko neformalnih, pa tudi ekonomskih stikov zlasti na območjih, kjer živita narodnostni manjšini, pa je padec formalnih meja dejansko pomenil nov zagon za sodelovanje in odprl nove možnosti, katerih rezultat je tudi obravnavani projekt čezmejnih študijskih krožkov.

Zadnje poglavje izpod peresa Patricije Rejec, ki ima že desetletne izkušnje z vodenjem študijskih krožkov, je izjemno optimistično naravnano, saj pokaže, kako lahko mentor z uporabo sproščujočih metodičnih pristopov in socialnih iger doseže poleg dobrega počutja in visoke motiviranosti udeležencev tudi dolgoročne socialne in okoljske spremembe. Poglavja bodo veseli zlasti mentorji in tisti, ki zaradi socialnih ali psihičnih zavor oklevajo pri vključitvi v njihovo delovanje.

Seveda je v ta kratki prikaz nemogoče vključiti vse bogastvo analize, idej in sporočil, ki jih monografija prinaša. Verjamem pa, da je prikaz zbudil radovednost in da bo spodbuda za bolj natančno branje celotnega besedila.

Janko Muršak